

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ประเด็นท้าทายสำหรับประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมมีหลายหน่วยงาน

เสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากกว่าเสาการเมืองและความมั่นคง และเสาเศรษฐกิจ อาทิ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น แต่ละหน่วยงานต่างก็มีแนวทาง นโยบายและยุทธศาสตร์ของตนเอง และแม้ว่าจะมี พม. เป็นหน่วยประสานงานกลาง (focal point) ในการจัดทำแผนงานและยุทธศาสตร์ชาติ แต่การบูรณาการแผนงานและยุทธศาสตร์จากหน่วยงานต่างๆ อาจทำได้ไม่ถนัดนัก เนื่องจากประชาคมสังคมและวัฒนธรรมครอบคลุมคุณลักษณะที่มีความหลากหลาย แต่ละองค์ประกอบต่างก็มีความสำคัญไม่น้อยหน้ากัน ดังนั้น การรวบรวมยุทธศาสตร์ของแต่ละหน่วยงานเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ชาติจึงต้องเป็นไปด้วยความละเอียดรอบคอบและรอบด้าน ทั้งนี้ เพื่อให้การเตรียมการรองรับการเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2) การสร้างความรู้สึกร่วมของการเป็นประชาคม

การสร้างอัตลักษณ์อาเซียนเป็นหนึ่งในคุณลักษณะ 6 ด้านที่ระบุอยู่ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งในแผนงานการจัดตั้งฯ ระบุว่า “อัตลักษณ์อาเซียนเป็นพื้นฐานด้านผลประโยชน์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเป็นตัวตน จารีต ค่านิยมและความเชื่อร่วมกัน รวมทั้งความปรารถนาในฐานะประชาคมอาเซียน.....”¹ ทั้งนี้ ในองค์ประกอบทั้ง 4 ประการของการสร้างอัตลักษณ์อาเซียนพบว่าในส่วนหนึ่งของข้อที่หนึ่ง “ส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนและ**ความรู้สึกร่วมของการเป็นประชาคม**” จะเป็นประเด็นที่ท้าทายที่สุดสำหรับสังคมไทยและของอาเซียนเอง

ประเด็นท้าทายประการแรกแรกคือคนไทยมีความรู้เรื่องอาเซียนน้อยเพียงใด ความรู้ในที่นี้ไม่ใช่เพียงแค่ว่าความรู้เกี่ยวกับความเป็นมา กฎ กติกาต่างๆ เท่านั้น แต่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านด้วย ซึ่งสังคมไทยนั้นยังขาดการศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านอีกมาก ในขณะที่บางคนอาจยังมีความเข้าใจผิดๆ ว่า “เรารู้จักเขามากพอแล้ว” ซึ่งอันที่จริงนั้นประเทศเพื่อนบ้านสามารถรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประเทศไทยได้ทุกวัน ผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ต่างๆ และอินเทอร์เน็ต ขณะที่คนไทยไม่มีความสนใจที่จะรับข่าวสารของเพื่อนบ้าน

¹ กองอาเซียน 4. กระทรวงการต่างประเทศ. แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ค.ศ. 2009 – 2015)., อ้างแล้ว, หน้า 58.

สภาพการณ์เหล่านี้จะเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นท้าทายประการที่สองคืออาเซียนศึกษาในการศึกษาของไทย ปัจจุบันนี้แวดวงการศึกษาของไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันการศึกษา การพัฒนาครูและอาจารย์ การพัฒนาหลักสูตรอาเซียนศึกษา และการเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิต ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี แต่ประเด็นสำคัญคือการศึกษาเกี่ยวกับอาเซียนคงไม่ใช่แค่เพียงการเรียนรู้ว่าอาเซียนมีสมาชิกจำนวนเท่าใด ชาติสมาชิกเหล่านั้นมีธงชาติเป็นรูปและสีอะไร ใช้นาตราสกุลใด ๆ แต่อาเซียนศึกษาต้องรวมถึงการเรียนรู้ภาษาของประเทศสมาชิกด้วย แม้ว่าในปฏิญญาอาเซียนฉบับที่สองจะระบุให้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการซึ่งหมายถึงให้ใช้ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนและการประชุมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงใช้เป็นภาษาเขียนในเอกสารที่เป็นทางการของอาเซียน แต่การสื่อสารในสังคมอาเซียนทั่วๆ ไปไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน (ยกเว้นประเทศฟิลิปปินส์) ดังนั้น นอกจากภาษาอังกฤษแล้ว ชาวคนไทยจึงควรเพิ่มพูนทักษะการใช้ภาษาของประเทศเพื่อนบ้านและต้องเรียนให้อยู่ในระดับที่ใช้การได้อย่างน้อยหนึ่งภาษา

ทั้งนี้ ต้องยอมรับว่าความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนในสังคมไทยส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำ トラบใดที่คนไทยยังมองเพื่อนบ้านเป็น “คู่แข่ง” มากกว่าเป็น “หุ้นส่วน” ความรู้สึกดังกล่าวจะยังคงไม่เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้นำไปสู่ความรู้สึกไว้นื้อเชื่อใจทั้งในสังคมไทยเองและกับประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน การเคารพนับถือซึ่งกันและกันก็มีน้อย และท้ายที่สุดย่อมส่งผลต่อการแสวงหาช่องทางที่จะแก้ไขปัญหาาร่วมกันในอนาคตต่อไป ที่สำคัญคือเมื่อไม่รู้สึกว่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นเจ้าของประชาคมอาเซียน นอกจากจะทำให้เสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนไม่มั่นคงแล้ว ยังจะทำให้คนไทยเสียเปรียบประเทศสมาชิกอื่นๆ เมื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างสมบูรณ์ในปี 2558 อีกด้วย

3) การเรียนรู้ความหลากหลายและแตกต่างทางวัฒนธรรม

การเปิดเสรีทางการค้าอาจสร้างโอกาสในการขยายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และความเข้าใจและเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน จะเอื้อประโยชน์ให้การค้าการลงทุนนั้นประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันหากไม่ยอมรับหรือทำความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ก็อาจกลายเป็นอุปสรรคต่อการขยายการค้าและการลงทุนได้ ดังนั้น การเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านจึงเป็นประเด็นพื้นฐานที่สำคัญมากในการเสริมสร้างประชาคม การเรียนรู้ในลักษณะ “รู้เขา รู้เรา” ไม่ใช่ “รู้เรา” ฝ่ายเดียว จะนำไปสู่การไว้นื้อเชื่อใจ และการแสวงหาช่องทางที่จะแก้ไขปัญหาาร่วมกันไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมืองเศรษฐกิจหรือสังคม

อนึ่ง การมองเพื่อนบ้านโดยมีฐานคิดจากการรับรู้และเข้าใจประวัติศาสตร์ที่มองเพื่อนบ้านเป็นว่าแตกต่างกับเราในด้านการเมืองการปกครองและระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แสดงว่าเรายังมองชาติอื่นว่าด้อยกว่า โดยเฉพาะการตั้งสมมุติฐานเองว่าประเทศไทยมีสถานะเป็น “พี่” ประเทศอื่นเป็น “น้อง” ซึ่งจำเป็นที่สังคมไทยต้องเร่งปรับทัศนคติมุมมองและวิธีคิดใหม่โดยเร็ว โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในภาครัฐต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนว่าจะทำอะไรให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับเพื่อนบ้าน เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้าใจและยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาครัฐต้องให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกด้านวัฒนธรรม

การส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม และส่งเสริมบทบาทของสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียนและประชาคมอาเซียนให้ประชาชนรับทราบ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกของการเป็นประชากรอาเซียน และแนวคิดเพื่อส่งเสริมและผลักดันผลประโยชน์ของอาเซียนโดยรวม เช่น การจัดทำหนังสือเรียนประวัติศาสตร์อาเซียน การดำเนินโครงการสร้างความตระหนักรู้ประชาคมอาเซียนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

4) ความเสี่ยงที่มาพร้อมกับการเชื่อมโยงอาเซียน

การเชื่อมโยงอาเซียนตามแผนแม่บทว่าด้วยการเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity) ซึ่งครอบคลุมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (การลงทุน การก่อสร้างถนน เส้นทางรถไฟ การขนส่งทางน้ำทางอากาศ การเชื่อมโยงด้านไอซีที ฯ) ด้านกฎระเบียบ (พิธีการด้านศุลกากร การตรวจคนเข้าเมืองจะมีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น) และด้านประชาชน (ส่งเสริมการไปมาหาสู่กันระหว่างประชาชน) อาจส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสังคมและสาธารณสุขที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวและแรงงาน อาทิ การค้ามนุษย์ การแย่งชิงทรัพยากร โรคระบาด ความขัดแย้งทางสังคมและเชื้อชาติ รวมถึงอาชญากรรมข้ามชาติต่างๆ เป็นต้น

5) ผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบ

แม้ว่าผลกระทบจากเป้าหมายของการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนจะส่งผลในเชิงบวกต่อประชาชนรวมถึงกลุ่มสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ในการได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ รวมทั้งจะได้รับสวัสดิการที่ดีขึ้นและทั่วถึงไม่น้อยกว่ามาตรฐานอาเซียนนั้น แต่ทั้งนี้ ภาครัฐต้องมีแผนงานที่สอดคล้องกับแผนงานในระดับอาเซียนด้วย หมายความว่ารัฐต้องพิจารณาประเด็นการเข้าถึงสิทธิทางด้านการศึกษาและสาธารณสุขของกลุ่มบุคคลเหล่านี้อย่างถี่ถ้วน เพราะในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันยังพบว่า สตรี เด็กและเยาวชน และผู้พิการบางกลุ่มยังเข้าถึงบริการของภาครัฐ ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐต้องดำเนินการจัดหาและอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการเหล่านั้นแก่ประชาชนทั่วไปรวมถึงกลุ่มบุคคลดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับที่ระบุไว้ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบเชิงบวกกลายเป็นผลกระทบในแง่ลบต่อสังคมไทยโดยรวม

ส่วนที่ 2 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ถึงแม้อาเซียนจะประสบความสำเร็จในหลายๆ ด้าน แต่อาเซียนยังคงมีปัญหาและสิ่งท้าทายอยู่หลายเรื่องด้วยกัน ซึ่งไม่ใช่เฉพาะเรื่องสังคมวัฒนธรรมเท่านั้น หากยังมีประเด็นทางการเมืองโดยเฉพาะการพัฒนาประชาธิปไตยและระบบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกันของประเทศสมาชิก รวมถึงปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองกรณีพิพาทเรื่องพรมแดนระหว่างประเทศสมาชิก ประเทศสมาชิกยังมีความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยยังคงกำหนดยุทธศาสตร์ทางด้านการทหารโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานว่า ประเทศเพื่อนบ้านอาจจะเป็นศัตรู นอกจากนี้ อาเซียนยังเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ซึ่งส่งผลกระทบถึงมิติทางสังคมที่เป็นปัญหาข้ามชาติซึ่ง

ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก อาทิ ปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์ แรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย การฟอกเงิน การก่อการร้าย โรคระบาด ภัยธรรมชาติ ภาวะโลกร้อน เป็นต้น

สำหรับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานและยังคงมีอยู่ต่อไปคือ ช่องว่างทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกเก่าและประเทศสมาชิกใหม่ ซึ่งยังคงมีความแตกต่างกันมากระหว่างประเทศสมาชิกเก่า เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย ไทย กับประเทศสมาชิกใหม่ โดยเฉพาะ ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ นอกจากนี้ แต่ละประเทศยังคงมองประเทศสมาชิกด้วยกันเป็นคู่แข่งทางเศรษฐกิจ และมีการแข่งขันกันอย่างมาก โจทย์สำคัญคือทำอย่างไรอาเซียนจึงจะก้าวข้ามความรู้สึกของความเป็น “ผู้รับ” กับ “ผู้ให้” ไปเป็น “หุ้นส่วน” ทั้งหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ หุ้นส่วนการพัฒนา หรือหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ เพราะเมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว พัฒนาการของอาเซียนไม่ว่าเรื่องเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมจะสามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วภายใต้ความตระหนักร่วมของชาติสมาชิกถึงความเป็น “ประชาคม” อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ ด้วยเหตุที่อาเซียนมีความแตกต่างที่หลากหลายทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม แต่มีรากฐานทางประวัติศาสตร์และอารยธรรมร่วมกัน จึงนับว่าเป็นประเด็นท้าทายอีกประการหนึ่งสำหรับอาเซียนในการที่จะเสริมสร้างอัตลักษณ์ของประชาชนอาเซียนร่วมกัน ที่ผ่านมามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจโดยผ่านการศึกษาและแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรม แต่มักจะครอบคลุมอยู่ในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือเจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานราชการต่างๆ แต่ประชาชนในภาคส่วนอื่นๆ ยังไม่มีใครมีส่วนร่วมมากนัก ดังนั้นแล้ว หากจะสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันให้ได้ อาเซียนอาจต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายที่กว้างกว่าภาคการศึกษาหรือภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นภาคสื่อมวลชนและภาคเอกชนธุรกิจต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจจนนำไปสู่การยอมรับถึงความแตกต่างและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข รวมถึงเร่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างกันในทุกมิติเพื่อก้าวข้ามปมขัดแย้งด้านประวัติศาสตร์ในอดีตที่อาจจะกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันในอนาคต

นอกจากนั้น การรักษาคุณภาพแห่งอำนาจของอาเซียนก็เป็นเรื่องท้าทายที่สำคัญ โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับประเทศนอกภูมิภาค กล่าวคือทำอย่างไรอาเซียนจึงจะสร้างคุณภาพแห่งอำนาจให้เกิดขึ้น และทำอย่างไรอาเซียนจึงจะกลายเป็นแกนหลักของสถาบันในภูมิภาค ทั้งนี้เมื่อโครงสร้างกลไกต่างๆ ของอาเซียนในปัจจุบันยังไม่สมบูรณ์ ย่อมส่งผลให้การเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอย่างสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2558 ยังต้องเผชิญกับอุปสรรคและข้อจำกัดอีกหลายประการ ในช่วงเวลาไม่ถึง 2 ปีที่เหลืออยู่นี้ประเทศสมาชิกคงต้องร่วมมือกันอย่างเข้มข้นและจริงจังเพื่อให้พร้อมที่สุดสำหรับความเป็น “ประชาคมอาเซียน” อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นจะขึ้นอยู่กับภาระงานของรัฐบาลในแต่ละประเทศสมาชิกที่จะต้องพัฒนาและจัดการกับปัญหาสังคมภายในประเทศของตน ทั้งนี้ ความยากลำบากประการหนึ่งคือจะทำอย่างไรให้ประชาชนตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของประชาคม ตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎบัตรอาเซียนว่า การมีประชาชนเป็นศูนย์กลางเป็นหัวใจหลักของอาเซียน

ข้อเสนอแนะ

1) การเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

ควรเป็นภารกิจของทุกภาคส่วนไม่ใช่เฉพาะหน่วยงานทางการศึกษาเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรส่งเสริมบทบาทของสื่อสารมวลชนในการเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนรับทราบ เนื่องจากเป็นช่องทางที่ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงได้สะดวก ทั้งนี้ การเสริมสร้างความตระหนักรู้ดังกล่าวควรประกอบด้วยแนวทางหลักๆ ดังนี้

✂ การให้ความรู้ต่อประชาชนเกี่ยวกับอาเซียน ทั้งในแง่ของโครงสร้างองค์กร (organization) และในแง่ของข้อมูลทั่วไปของแต่ละประเทศสมาชิก (country)

✂ ความรู้นั้นควรก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกของการเป็นประชากรอาเซียน เช่น การจัดทำหนังสือเรียนประวัติศาสตร์อาเซียน การดำเนินโครงการสร้างความตระหนักรู้ประชาคมอาเซียนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

2) การจัดตั้งส่วนงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับอาเซียนโดยตรง (ASEAN Unit)

ผลักดันให้มีการจัดตั้งกลุ่มงานหรือส่วนงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับอาเซียนโดยตรง (ASEAN Unit) ในแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้สามารถดำเนินการและเตรียมพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การจัดทำสื่อเผยแพร่เกี่ยวกับประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนโดยเฉพาะ

สื่อในที่นี้หมายถึงตั้งแต่สิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ (โปสเตอร์ แผ่นพับ แผ่นป้ายนิทรรศการเคลื่อนที่ ฯ) เว็บไซต์ ซีดีรอม และรายการวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งปัจจุบันการประชาสัมพันธ์จะเน้นหนักไปที่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกระทั้งคนจำนวนไม่น้อยเข้าใจว่าประชาคมอาเซียนมีเพียงประชาคมเศรษฐกิจเท่านั้น ทั้งนี้ คนไทยส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับภาพรวมและผลกระทบด้านต่างๆของประชาคมเศรษฐกิจได้อย่างสะดวก ในขณะที่ประเด็นสังคมวัฒนธรรมซึ่งใกล้ชิดกับการดำเนินชีวิตมากที่สุดกลับมีการประชาสัมพันธ์น้อย ประชาชนควรได้รับข้อมูลข่าวสารว่าประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนคืออะไร มีการดำเนินงานและความคืบหน้าอย่างไร รวมทั้งผลกระทบจากการดำเนินงานเหล่านั้นต่อชีวิตของพวกเขา ทั้งนี้ เพื่อจะได้เตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ผลักดันการดำเนินการตามแผนงานที่ระบุในยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2546 - 2561 ไว้ทั้งสิ้น 5 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล อันประกอบด้วย

- การให้ความสำคัญกับการศึกษา

- การลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- การส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสม
- การส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ
- การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงประยุกต์

การดำเนินการตามแผนงานที่ระบุในยุทธศาสตร์ดังกล่าวอย่างจริงจังและทั่วถึงจะเป็นการเพิ่มศักยภาพแก่ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย ทั้งนี้ ท่ามกลางการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพจะสร้างโอกาสให้คนไทยโดยเฉพาะในวัยแรงงานสามารถแข่งขันกับคนจากประเทศสมาชิกอีก 9 ชาติได้อย่างไม่เสียเปรียบ

5) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสังคมและวัฒนธรรม

การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสังคมและวัฒนธรรม ทั้งในระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการ จะช่วยให้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยผ่านวิธีการอบรม การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การส่งเสริมให้บุคลากรเพิ่มพูนองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งด้านข้อมูลข่าวสารและด้านทักษะภาษาอังกฤษ และการพัฒนาบุคลากรให้เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องสังคมวัฒนธรรม เป็นต้น

หากสังคมไทยมีการตระหนักรับรู้เกี่ยวกับอาเซียน และยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม คนไทยก็จะกลายเป็นพลเมืองอาเซียนโดยสมบูรณ์ มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และในที่สุดเมื่อประเทศสมาชิกทั้งหมดมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน จะส่งผลให้เสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมมีความมั่นคงไม่น้อยไปกว่าเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคง และประชาคมเศรษฐกิจ